

אף על פי פרק חמישי כתובות

(ט) נזקין (וערכין) נימא שלא יוכל למחול דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה ובי תימא ה"י והתנן בהסובל (ב"ק דף קכג.) קרע את כסותי ואבר כדי על מנת לפטור פטור וימירך ה"ר אלחנן דהתם נמי אס היה אומר קרע ואבר ע"מ שאין לי עליך דין נזק הוי חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין לך עלי דין שאר כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שפטרתי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי אונאה וכן על מנת שלא תשמיטנו שביעית ועי"ל דנזקין לא דמו לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין לחלאין דאין לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות ועונה וכן גבי נזיר (אין נזיר לחלאין אבל גבי נזקין לא שייך למימר הכי ווא"ת א"כ היכי מדמה דפרק המגרש (גיטין פד.) הרי את מגורשת ע"מ שתכלי בשר חזיר למתנה על מה שכתוב בתורה והא בתנאי זה לא הוי גרושין לחלאין וי"ל דגבי ממון דניתן למחילה דוקא אמרינן טעמא משום דלחלאין אבל גבי אסורא לא עשינן האי טעמא והא דתנן ביש נוהלין (ב"ב דף קל.) האומר פלוני יירש במקום שיש בתמי תירש במקום שיש צן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה הסם היינו טעמא דאין יכול לומר פלוני יירש והוא אינו יורש אבל במתנה יכול ליתן והא דמפרש התם בגמרא (דף קכו.) הכא מי מחל לרווחא דמלתא נקט ווא"ת והא דתנן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף נד.) וחס מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה ופריך בגמרא והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא כו' ומסיק אפילו תימא רבי מאיר שאני הכא דמעיירא לא שיעד נפשיה ומאי משני והא הכא נמי לא קידשה על מנת כן ולא שיעבד נפשיה וי"ל דשאני התם כיון דריבנה תורה שומרים הרבה שומר חנם והשואל נושא שכר כו' יכול נמי כל אחד להיות לפי תנאו א"י שאני התם דחייבנו תורה שומר שכר על שלוקק שכר ושואל לפי שכל הנאה שלו ומשעבדים עמנם לכל הכתוב בפרשה הלך במקום שאין משעבדים עמנם פטורים ובקונטרס פירש שם דהכא

מוסף רש"י

מאי כותב אומר. דבמורה בעלמא נמי פליק נפשיה בלא שום קינן וכתיבה (לקמן פג.) החמיר. סוכרי תבואה ומוליכס ממקום חול לכרין (ועירי בד.) שלי חרש ושל חברי ישן שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן. משנת את של חזירי ומחול את שלו, של אינו מעשר של חזירי מעשר, של חרש ואיני יבש עדיין כל זכר, ושל חזירי יבש ויש כל זכר, דסתם קטן טוב מן המדש בעת הגון, כדאמרינן בזהוהי האיל ועם הארץ הוא ואינו נאמן על המעשה, אפי"פ שמייד על שלו שאני מתוקן, ועד שמוסיף עם זו דברים אחרים נשכח את של חזירי, איני נאמן להחיק את של חזירי בחוקת מתוקן, שאין אלא מערימין, אמר אתה כלן ואני במקום אחר (סו.)

מאי כותב אומר. דבמורה בעלמא נמי פליק נפשיה בלא שום קינן וכתיבה (לקמן פג.) החמיר. סוכרי תבואה ומוליכס ממקום חול לכרין (ועירי בד.) שלי חרש ושל חברי ישן שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן. משנת את של חזירי ומחול את שלו, של אינו מעשר של חזירי מעשר, של חרש ואיני יבש עדיין כל זכר, ושל חזירי יבש ויש כל זכר, דסתם קטן טוב מן המדש בעת הגון, כדאמרינן בזהוהי האיל ועם הארץ הוא ואינו נאמן על המעשה, אפי"פ שמייד על שלו שאני מתוקן, ועד שמוסיף עם זו דברים אחרים נשכח את של חזירי, איני נאמן להחיק את של חזירי בחוקת מתוקן, שאין אלא מערימין, אמר אתה כלן ואני במקום אחר (סו.)

וקיימא לן. (בהכותב.) מאי כוסב אומר. אלמא תנאיה תנאה: והרי חמרים. גבי דמאי דרבנן הוא ולא עבדו בזה חיזוק למיחש לגומלין לרבי יהודה: עלי חדש. והשן טוב ממנו שהחדש עדיין אינו יבש כל זכרו והכי נמי אמרינן בזהוהי נשך (ב"מ עב.) היו חדשות מארבע וישנות משלש כו'. ויש מפרשים משום עומר ולאו מילתא היא דא"כ דמתרין דמאי הקילו התינח דמאי (א) חדש מאי איכא למימר ועוד לא מלינו שנחשדו עמי הארץ על אסור חדש ולא נקט לה אלא משום אין נאמנים דמאי ורבותא אשמועינן דאע"ג דמשבח לה לדבירה נמי במילי אחריותא אינו נאמן על הדמאי דחיישין לגומלין: **דמאי הקילו.** משאר ספק לדבריהם ואפילו ספק ליתיה לרוב עמי הארץ מעשרין הן: כל הפוחת אפילו בסתא. מללא מנה כל בתולה (ב) שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה הרי זו בעילת זנות ש"מ דהכי אשמועינן שאע"פ שהיא גובה לבסוף דאין תנאו קיים אפילו הכי כיון דמעיקרא אתי קרי לה בעילת זנות משום דמשעת ביאה לא הוי סמכא דעתה אכתובה: **אלמא קסבר תנאו בטל דכלאו הכי (א) לאו רשותא היא דנקט כל הפוחת: והא שמעינן ליה.** לעיל [ע"א]: ר' יוסי אומר רשאי ואפילו על פה נמי תנאו קיים ואתא ר' יהודה למימר נמי רשאי כר' יוסי מיהו על פה תנאו בטל כדאמרינן לעיל [ע"א] חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אבל זאת למחול תכתוב שוכר: אין עושין כתובה מעטלולין. אין מייחדין מעטלולין לכתובה: מפני סיקון העולם. שמה יאבדו או יפחתו דמיהן: אין קלוזין. אין דמיהן קלוזין עולמית דמוקרי ומחלי הלכך פעמים שפוחתין מכדי מה ששמוס: אין עושין קאמר. ופסיתה נמי בכלל תיקון העולם היא: **שלא קבל עליו אחריות.** הדביל אס יאבדו ופירש ליה תנא דלא חיש לזולא אלא לאונסא וקאמר ליה רבי יוסי וכי קביל עליו אחריות נמי מה נתקן העולם בכך והלא אף כשהן קיימין אין קלוזין ופוחתין: אירכס

וקיימא לן (בהכותב.) מאי כותב אומר אמר אביי לכל יש כתובה ולא לכל יש פירות מילתא דשכיחא עבדו בה רבנן חיזוק מילתא דלא שכיחא לא עבדו בה רבנן חיזוק הרי חמרים דשכיחי ולא עבדו לה רבנן חיזוק דתנן החמירין שנכנסו לעיר ואמר אחד מהן שלי חדש ושל חברי ישן שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן אין נאמנים רבי יהודה אומר נאמנים אמר אביי ודאי דדבריהם עבדו רבנן חיזוק ספק דדבריהם לא עבדו רבנן חיזוק רבא אמר בדרמאי הקילו: ר' מאיר אומר כל הפוחת וכו': כל הפוחת אפי"ב בתנאה אלמא קסבר תנאו בטל ואית לה וכיון דאמר לה לית לך אלא מנה לא סמכא דעתה והויא לה בעילתו בעילת זנות והא שמעינן ליה לרבי מאיר דאמר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים קסבר ר' מאיר בכתובה דאורייתא: תנאי רבי מאיר אומר כל הפוחת לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה הרי זו בעילת זנות רבי יוסי אומר רשאי רבי יהודה אומר רצה כותב לכתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולא למנה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך חמשים וכו' וסבר רבי יוסי רשאי ורמינהו אין עושין כתובת אשה מטלטלין מפני תיקון העולם אמר רבי יוסי וכי מה תיקון העולם יש בזה והלא אין קלוזין ופוחתין תנא קמא נמי אין עושין קאמר אלא לאו הכי קאמר בבמה דברים אמורים בשלא קבל עליו אחריות אבל קבל עליו אחריות עושין ואתא רבי יוסי למימר כי קיבל עליו אחריות אמאי עושין והלא אין קלוזין ופוחתין השתא ומה התם דדלמא פחתו חייש רבי יוסי הכא דודאי קא פחתה לא כל שבין הכי השתא התם לא ידעה דתחיל הכא ידעה וקא מחלה אחתיה דרמי בר חמא הות נסיבא לרב אויא אירכס

מקודשת משום דכי יהיב לה קדושה אקדשה ומנאה דבתר הכי לאו כלום הוא שכבר היא אשמו אבל שומר חנם מתנה קודם שמשך ואין נראה דהא כל תנאי לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא: **כל הפוחת אפילו בתנאה.** פירשתי לעיל (דף קכג.) **ישמעלין** י"ח לרבי מאיר דאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים. פירש בקונטרס דשמעינן ליה דברייתא דלעיל ווא"ת מנא ליה למידק הא דרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן דדרבנן דעבדו חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לרבי יהודה וי"ל דדייק מדלא קתני לעיל על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכתובה כיון דאיכא מ"ד דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו בשל תורה אע"ג דרבי יהודה מודה בכתובה מ"מ הוה ליה לגנות כי היכי דקתני עונה אע"ג דמודה בה רבי יהודה: **הא בדרבנן תנאו קיים.** תימא הא שמעינן ליה לרבי מאיר דפרק הזהב (ב"מ דף נה.) דהאכל תרומת מעשר של דמאי דמוסיף חומש דעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה וזריש החולץ (ביבמות דף לו.) ויש גבי מעוברת חזירו ומינקת חזירו שמעינן ליה דעשו חיזוק לדבריהם אף יותר משל תורה וי"ל דההיא דיבמות משום דקנסא הוא עשו חיזוק לדבריהם יותר וההיא דהזהב גבי תרומה וכן גבי גט דמיימי התם דאיסורא הוא התם עשו חיזוק כשל תורה והכא גבי כתובה שאינו לא אסור ולא קנס אלא ממונא בעלמא לא עשו חיזוק כלל: **קסבר רבי מאיר בתובה דאורייתא.** אע"ג דכתובת אלמנה דרבנן מ"מ עיקר כתובה דאורייתא היא וכעין זה אמרינן בסוף הערל (ביבמות דף פא.) וחס אמר ליה רבי יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן א"ל אין שאני אומר עיגול בעיגולין עולה פירוש ואי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עולה אף על גב דתרומת תאנים דרבנן כיון דעיקר תרומה מיהא דאורייתא ווא"ת דתנן לקמן בהכותב (דף פג.) וחס כתב לה דין ודברים אין לי בנכסין בחיך ובמותך כו' רבן שמעון בן גמליאל אומר ירשנה כו' ומסיק אליבא דרב דירושת הבעל דרבנן וחסמיים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ומה לרין להאי טעמא אפילו לא עשו חיזוק לדבריהם תיפוק ליה משום דעיקר ירושה דאורייתא וי"ל דלא דמאי ירושת הבעל לשאר ירושות שצאות מחמת קורבה: **אין עושין בתובה אשה מטלטלין.** והא דאמרינן ב"ק (לעיל דף ט.) אמר להו אהפסוקה מטלטלין כשקבל עליו אחריות אס יאבדו או חולו: **אבל קבא עיזו אחריות עושין.** וליכא למיחש שמה יאמר לה טלי כתובתך ולא דאמרינן בסוף האשה שנפלו (לקמן דף פג.) וחס דדוקא דכלא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחרתין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתך ואי כיון שיכול ליהנות מהן שלא תקפיד האשה אס יעשה בהן שום סחורה והיינו טעמא דאמר דפרק נערה (לעיל דף נא.) דתנן כתב שוה מנה תחת מאתים זו ולא כתב לה נכסים דאית לי אחרתין משמען שיכול לייחד שדה לכתובתה בלא שום אחריות לכיון שיש לו הנאת אכילת פירות ודאי לא יאמר לה:

שמים

(א) [לקמן פג.] (ב) [עירובין סג:] וי"ן, (א) לעיל כד. דמאי פ"ד מ"ו, (ד) [לעיל כד.] וי"ן, (ה) [ועי' חו"ט] ב"ק פט. ד"ה טעמא וכו' פירוש בנזילה דהכא, (ו) [לעיל י.] (ז) [לקמן דף פג.] (ח) [לעיל כד.] (ט) [נזקין ופדיון הבן ימא כו' כ"ל מהרש"א, (י) אבל קשה דגבי כתובה משמע שאינה יכולה למחול כלל לרבי יהודה בעל פה אלא דוקא בזמנת לו התקבלתי ושתא בכתובה דרבנן עשו חיזוק טפי לר' יהודה מלר' מאיר דאמר דאורייתא ואין יכולה למחול אלא בכתובה. (ט) וואתא כרבי שמעון דאמר דאין נזיר עד שידור מכלן, ט"ו.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלי חדש וכו' חדש מאי איכא למימר. וכו' עיין בנזירות שמתקן זה: ד"ה כל הפוחת וכו' שאין לה. ג"כ זהו כפריי ולא כפריבין לעיל בתוס' דף נא ג"ה מני: (א) ד"ה אלמא וכו' לאו רבותא. ג"כ זהו טעמא אחרת מפני הקונטרס וגם פ"י זה ע"ד שעת פריי ולא כפריבין:]